

Prese un informācija

Eiropas Savienības Tiesa
PAZIŅOJUMS PRESEI Nr. 84/16
Luksemburgā, 2016. gada 6. septembrī

Spriedums lietā C-182/15
Aleksei Petruhhin

Dalībvalstij nav jāpiešķir ikvienam Savienības pilsonim, kurš ir pārvietojies tās teritorijā, tāda pati aizsardzība pret izdošanu kā tās pašas pilsoņiem piešķirtā

Tomēr pirms izdošanas attiecīgajai dalībvalstij ir jādod priekšroka informācijas apmaiņai ar izcelsmes dalībvalsti un jādod tai iespēja lūgt nodot attiecīgo pilsoni kriminālvajāšanai

Interpola interneta vietnē tika publicēts paziņojums par Igaunijas pilsoņa Alekseja Petruhina [*Aleksei Petruhhin*] meklēšanu. Viņš tika aizturēts 2014. gada 30. septembrī Bauskā (Latvija), pēc tam viņam tika piemērots pagaidu apcietinājums. 2014. gada 21. oktobrī Latvijas iestādes saņēma Krievijas lūgumu par izdošanu. Šajā lūgumā bija norādīts, ka pret A. Petruhinu ir uzsākta kriminālvajāšana un viņam piemērots drošības līdzeklis apcietinājums par mēģinājumu organizētā grupā ar citām personām realizēt narkotiskās vielas sevišķi lielā apmērā. Saskaņā ar Krievijas tiesību aktiem šis noziedzīgais nodarījums ir sodāms ar brīvības atņemšanu no 8 līdz 20 gadiem.

Latvijas Ģenerālprokuratūra atļāva A. Petruhina izdošanu Krievijai. Tomēr A. Petruhins lūdza atcelt šo lēmumu, motivējot ar to, ka saskaņā ar Līgumu par tiesisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām, kas noslēgts starp Baltijas valstīm, Latvijā viņam ir tādas pašas tiesības kā Latvijas pilsonim un ka, ņemot vērā to, ka Latvijas tiesībās principā ir aizliegta valsts pilsoņu izdošana un ka šī dalībvalsts atbilstoši līgumam, kas noslēgts ar Krieviju, neizdod šai valstij savus pilsoņus, Latvijai ir pienākums viņu aizsargāt no nepamatotas izdošanas.

Augstākā tiesa (Latvija) uzsver, ka ne Latvijas tiesībās, ne arī kādā no starptautiskajiem līgumiem, kurus noslēgusi Latvija, tostarp ar Krieviju un pārējām Baltijas valstīm, nav paredzēti ierobežojumi attiecībā uz Igaunijas pilsoņa izdošanu Krievijai. Saskaņā ar šiem starptautiskajiem līgumiem šāda aizsardzība pret izdošanu ir paredzēta vienīgi Latvijas pilsoņiem. Tomēr Savienības pilsoņu aizsardzības pret izdošanu neesamība gadījumā, ja tie ir pārvietojušies uz citu dalībvalsti, kas nav to pilsonības dalībvalsts, varētu būt pretrunā Savienības pilsoņu tiesībām uz valsts pilsoņiem piešķirtajai aizsardzībai līdzvērtīgu aizsardzību.

Šādos apstākļos Latvijas Augstākā tiesa jautā Tiesai, vai, piemērojot dalībvalsts un trešās valsts noslēgtu izdošanas līgumu, citas dalībvalsts pilsoņiem, ņemot vērā nediskriminācijas principu pilsonības dēļ un Savienības pilsoņu pārvietošanās un uzturēšanās brīvību, ir jābūt tiesībām atsaukties uz noteikumu, kas liedz izdot valsts pilsoņus. Latvijas Augstākā tiesa arī jautā, vai dalībvalstij, kurai lūdz izdošanu (t.i., dalībvalstij, kurai trešā valsts ir lūgusi izdot kādas citas dalībvalsts pilsoni, šajā gadījumā, Latvijai), ir jāpārlicinās (un attiecīgā gadījumā atbilstoši kādiem kritērijiem), ka izdošana neietekmēs ES Pamattiesību hartā aizsargātās tiesības?

Savā šīs dienas spriedumā Tiesa vispirms atgādina, ka, pārvietojoties uz Latviju, Igaunijas pilsonis A. Petruhins kā Savienības pilsonis ir izmantojis savas tiesības brīvi pārvietoties Savienībā, tādēļ viņa situācija ietilpst Līgumu un tādējādi arī nediskriminācijas principa pilsonības dēļ piemērošanas jomā.

Tomēr attiecīgie valsts izdošanas jomā pastāvošie noteikumi rada atšķirīgu attieksmi atkarībā no tā, vai attiecīgā persona ir valsts pilsonis vai citas dalībvalsts pilsonis. Proti, to rezultātā citu dalībvalstu pilsoņiem, kā, piemēram, A. Petruhinam, netiek piešķirta tāda aizsardzība pret izdošanu, kāda ir valsts pilsoņiem. Tādējādi šie noteikumi var ietekmēt tādu pilsoņu kā A. Petruhins brīvību pārvietoties Savienībā un tādēļ ir pārvietošanās brīvības ierobežojums.

Šāds ierobežojums var tikt attaisnots tikai tad, ja tas ir pamatots ar objektīviem apsvērumiem un ir samērīgs ar valsts tiesībās noteikto leģitīmo mērķi.

Mērķis izvairīties no personu, kas izdarījušas noziedzīgu nodarījumu, nesodāmības riska ir uzskatāms par leģitīmu Savienības tiesībās.

Izdošana ir procedūra, kuras mērķis ir cīnīties pret tādas personas nesodāmību, kura atrodas citā teritorijā, nevis tajā, kurā tā ir izdarījusi tai inkriminēto noziegumu. Proti, lai gan valsts pilsoņu neizdošana parasti tiek kompensēta ar dalībvalsts, kurai lūdz izdošanu, iespēju uzsākt kriminālvajāšanu pret saviem pilsoņiem par smagiem noziedzīgiem nodarījumiem, kas izdarīti ārpus tās teritorijas, šai dalībvalstij parasti nav kompetences tiesāt par šādiem nodarījumiem, ja nedz iespējami izdarītā noziedzīgā nodarījuma izdarītājam, nedz cietušajam nav minētās dalībvalsts pilsonības. Izdošana tādējādi ļauj izvairīties no tā, ka paliek nesodīti noziedzīgi nodarījumi, ko kādas valsts teritorijā ir izdarījušas personas, kuras ir aizbēgušas no šīs teritorijas .

Šādā kontekstā tādas valsts tiesību normas, kas ļauj apmierināt izdošanas lūgumu kriminālvajāšanas veikšanai un sprieduma taisīšanai trešajā valstī, kurā varbūtēji ir ticis izdarīts noziedzīgais nodarījums, ir atbilstošas izvirzītā mērķa sasniegšanai.

Nepastāvot Savienības tiesību normām, kas reglamentē izdošanu starp dalībvalstīm un trešo valsti, ir tomēr jāizmanto visi atbilstoši Savienības tiesībām krimināltiesību jomā pastāvošie sadarbības un savstarpējās palīdzības mehānismi, lai cīnītos pret nesodāmības risku, vienlaicīgi aizsargājot Savienības pilsoņus no pasākumiem, kas varētu tiem atņemt to tiesības uz brīvu pārvietošanos.

Līdz ar to ir **jānodrošina priekšroka informācijas apmaiņai** ar dalībvalsti, kuras pilsonība ir attiecīgajai personai, lai **sniegtu šīs dalībvalsts iestādēm, ciktāl tās atbilstoši to valsts tiesībām var veikt šīs personas kriminālvajāšanu par ārpus valsts teritorijas izdarītajiem nodarījumiem, iespēju izdot Eiropas apcietināšanas orderi kriminālvajāšanas veikšanai**. Šādi sadarbojoties ar dalībvalsti, kuras pilsonība ir attiecīgajai personai, un dodot priekšroku šim apcietināšanas orderim salīdzinājumā ar izdošanas lūgumu, uzņemošā dalībvalsts rīkojas veidā, kas mazāk ietekmē tiesību brīvi pārvietoties izmantošanu, vienlaicīgi, cik vien iespējams, izvairoties no nesodāmības riska.

Tāpat Tiesa norāda, ka saskaņā ar Hartu nevienam nedrīkst pārvietot, izraidīt vai izdot kādai valstij, ja ir liela iespējamība, ka attiecīgo personu tur sodīs ar nāvi, spīdzinās vai citādi necilvēcīgi vai pazemojoši pret viņu izturēsies vai sodīs. No tā izriet, ka, **ciktāl dalībvalsts, kurai lūdz izdošanu, kompetentās iestādes rīcībā ir informācija, kas pierāda faktisku necilvēcīgas un pazemojošas izturēšanās pret personām risku attiecīgajā trešajā valstī, tai ir jāizvērtē šī riska pastāvēšana izdošanas lūguma izskatīšanas laikā**.

Šajā ziņā dalībvalsts, kurai lūdz izdošanu, kompetentajai iestādei ir jāpamatojas uz objektīvu, ticamu, konkrētu un pienācīgi atjauninātu informāciju. Šī informācija var izrietēt tostarp no tādiem starptautisko tiesu nolēmumiem kā Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumi, trešās valsts, kas ir lūgusi veikt izdošanu, tiesu spriedumiem, kā arī no lēmumiem, ziņojumiem un citiem dokumentiem, kurus ir izstrādājušas Eiropas Padomes institūcijas vai kuri izriet no Apvienoto Nāciju sistēmas.

ATGĀDINĀJUMS: Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ļauj dalībvalstu tiesām tajās notiekošas tiesvedības ietvaros uzdot jautājumus Tiesai par Savienības tiesību interpretāciju vai Savienības akta spēkā esamību. Tiesa nerisina valsts strīdu. Valsts tiesai ir jāatrisina lieta saskaņā ar Tiesas nolēmumu. Šis nolēmums līdzīgā veidā ir saistošs citām valstu tiesām, kurām ir jāatrisina līdzīga problēma.

Neoficiāls dokuments plašsaziņas līdzekļu vajadzībām, kas Tiesai nav saistošs.

[Pilns sprieduma teksts](#) tiek publicēts CURIA mājas lapā pasludināšanas dienā.

Kontaktpersona presei: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127